

การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง
เครื่องมือการประเมินความเสี่ยงทางนิเวศของสัตว์น้ำต่างถิ่น
Workshop on ecological risk assessment tools for alien aquatic species

๒๗-๒๘ มกราคม ๒๕๕๗
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

หลักการและเหตุผล

การแพร่กระจายและการรุกรานของสิ่งมีชีวิตต่างถิ่นเป็นปัจจัยเสี่ยงหนึ่ง ที่ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง โดยมนุษย์เราได้เร่งการเคลื่อนย้ายสัตว์น้ำต่างถิ่นไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย และในหลายกรณีสัตว์น้ำต่างถิ่นเหล่านี้กลายเป็นชนิดพันธุ์รุกราน (invasive species) และสามารถสร้างปัญหาทางนิเวศ และทางเศรษฐกิจที่รุนแรงได้ โดยผลกระทบเหล่านี้ อาจเกิดขึ้นผ่านความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์น้ำต่างถิ่นกับสิ่งมีชีวิตท้องถิ่น ซึ่งอาจมีได้หลายรูปแบบ เช่น ความสัมพันธ์แบบผู้ล่า ผู้ถูกล่า (predator-prey) ตัวทำ ตัวเบียน (parasitic) การแก่งแย่งปัจจัยที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิต และแพร่ขยายพันธุ์ และอาจเกิดการผสมข้ามพันธุ์ระหว่างสัตว์น้ำต่างถิ่นกับสัตว์น้ำพื้นเมืองที่มีพันธุกรรมใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ผลกระทบของสิ่งมีชีวิตต่างถิ่นต่อความหลากหลายทางชีวภาพท้องถิ่น นับวันจะทวีความรุนแรง เนื่องจากสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของระบบนิเวศนี้ไป ในทิศทางที่ลดภูมิคุ้มกันของระบบ ดังนั้นเพื่อเป็นการรับมือกับการวางแผนการนำเข้าและการจัดการสัตว์น้ำต่างถิ่นในอนาคตอันใกล้ จึงควรมีการวางแผนการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และพัฒนาเครื่องมือช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับความเสี่ยงทางนิเวศ ที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลทางวิทยาศาสตร์

การป้องกันผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ของสัตว์น้ำต่างถิ่นได้ดีที่สุด คือการจำกัดการนำเข้า หรือป้องกันการหลุดลอดสู่แหล่งน้ำ ของสัตว์น้ำที่มีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ (เป็นสัตว์รุกราน หรือมีผลกระทบรุนแรงต่อความหลากหลายทางชีวภาพ) ซึ่งในหลายๆ กรณี การทำนายความเสี่ยงฯ จะต้องตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลชีววิทยา พฤติกรรม และนิเวศวิทยาของสัตว์ต่างถิ่น รวมถึงลักษณะของระบบนิเวศที่ท้องถิ่น ร่วมกับรูปแบบการรุกรานของสัตว์น้ำในท้องถิ่น (ที่อาจจะไม่ครบถ้วนสมบูรณ์) ซึ่งการประมวลผลดังกล่าวต้องมีการใช้เครื่องมือการคำนวณทางคณิตศาสตร์ และสถิติ ความท้าทายของประเทศไทย คือ การที่อาจมีข้อมูลไม่ครบถ้วน และยังคงขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือประมวลผล ดังนั้นคณะผู้จัดงาน จึงเล็งเห็นความสำคัญของการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือประเมินความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของสัตว์น้ำต่างถิ่น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสัตว์ต่างถิ่น และนักวิจัยได้ตระหนักถึงประเภทของข้อมูลที่จะเอามาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เครื่องมือดังกล่าวยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการตั้งโจทย์วิจัยได้ในอนาคต

คณะผู้จัดงานได้เชิญ Dr. Brian Leung จาก McGill University ประเทศแคนาดา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินเสี่ยงทางนิเวศในเชิงปริมาณ (quantitative risk assessment) มาเป็นวิทยากรหลักในการบรรยาย และฝึกปฏิบัติการ Dr. Leung มีประสบการณ์ในการสร้างแบบจำลองคณิตศาสตร์ เพื่อทำนายศักยภาพของสิ่งมีชีวิตต่างถิ่นในการเป็นสิ่งมีชีวิตรุกราน การอบรมในครั้งนี้จะเป็นโอกาสอันดีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิชาการไทย และผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ ขยายโจทย์การวิจัยเพื่อประยุกต์ใช้กับประเมินความเสี่ยง และจัดการสิ่งมีชีวิตต่างถิ่นในประเทศไทย และสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิชาการอื่นๆ ทั้งระดับชาติ และนานาชาติ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเผยแพร่ และแลกเปลี่ยนข้อมูลทางสถานภาพการรุกราน ชีววิทยาและนิเวศวิทยาของสัตว์น้ำต่างถิ่นในประเทศไทย
๒. นำเสนอวิธีการใช้เครื่องมือประเมินความเสี่ยงทางนิเวศน์ และการปรับเครื่องมือฯ ให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลที่มีอยู่ในประเทศไทย
๓. เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการวิจัยที่เกี่ยวกับสัตว์น้ำต่างถิ่น

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ภาควิชาวาริชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

โดยการสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ภายใต้แผนงาน แผนการวิจัย “แนวทางประเมินความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมของสัตว์น้ำต่างถิ่น: กรณีศึกษาการนำเข้ากุ้งขาวแปปซิฟิกเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ”

เป้าหมาย

คณาจารย์ นักวิจัย ของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน และนิสิต นักศึกษา จำนวน ๔๐ คน

ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน และค่าธรรมเนียม พนักงาน และบุคลากรของหน่วยงานต่างๆ สามารถเข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ได้โดยไม่ถือเป็นวันลา และมีสิทธิ์เบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้ตามระเบียบของทางราชการ

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

ดร. วันศุกร์ เสนานาญ ภาควิชาวาริชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

โทรศัพท์ : ๐-๓๘๑๐-๓๐๙๓, ๐-๘๒๗๑-๕๑๒๕-๕

โทรสาร: ๐-๓๘๓๙-๓๔๙๑

Email: wansuks2@yahoo.com

กำหนดการ (ร่าง)

January 27, 2014		Tentative speakers
8.00-9.30	Registration + opening remarks	Burapha administrator
9.30-9.45	<i>Introduction to the workshop</i>	Wansuk Senanan
9.50-11.30 20 minutes for each presentation (20 minute break, group photo)	<i>Status and impacts of invasive species in Thailand (Part I)</i> Examples of species introduced by: Aquaculture Pacific white leg shrimp Crayfish Aquarium trades Suckermouth catfish Cichlids	Suwanna Panutrakul Ratcha Chaichana Representative from Department of Fisheries
11.30-12.10	<i>Steps in environmental risk assessment and application to alien species</i> (many examples)	Brian Leung
12.10-13.30	Lunch break	
13.30-14.00	<i>Introduction to risk assessment (cont.)</i>	Brian Leung
14.00-15.00 (20 minute break) Poster viewing	<i>Status and impacts of invasive species in Thailand (Part II)</i> Ballast water (1-2 species)	TBD
15.00-16.30	<i>Introduction to risk assessment tools</i> Types of available RA tools Data needs	Brian Leung
January 28, 2014		
Computer session 9.00 – 12.00 morning break	Hands-on exercise on using risk assessment tools	Brian Leung and Wansuk Senanan
12.00-13.00	Lunch break	
13:00-13.50 20 minutes for each presentation (may be 2 presentations)	<i>Management of alien species in Thailand</i> Status and existing challenges	Yoo-ee Getpech, Department of Fisheries Another speaker to be determined
13.50-14:30	<i>Risk management tools</i>	Brian
14.30-15.00	Research needs and potential collaboration Workshop evaluation Closing remarks	Wansuk + Burapha team

ใบสมัคร อบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง เครื่องมือช่วยประเมินความเสี่ยงทางนิเวศน์ของสัตว์น้ำต่างถิ่น
(Ecological risk assessment tools for alien aquatic species)
วันที่ ๒๗ - ๒๘ มกราคม ๒๕๕๗
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี

ชื่อ: (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....

First Name: (Dr./Mr./Mrs./Ms.).....Last name: .....

ตำแหน่ง: .....

หน่วยงาน: .....

ที่อยู่: .....

.....

โทรศัพท์: ..... โทรสาร: .....

E-mail: .....

ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน และชำระค่า พนักงาน และบุคลากรของหน่วยงานต่างๆ สามารถเข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ได้โดยไม่ถือเป็นวันลา และมีสิทธิ์เบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้ตามระเบียบของทางราชการ

กรุณาส่งใบสมัคร ภายในวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๗

ทางโทรศัพท์: ๐-๓๘๓๙-๓๔๙๑ หรือ E-mail: wansuks2@yahoo.com

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม: ดร. วันศุกร์ เสนานาญ

โทรศัพท์ : ๐-๓๘๑๐-๓๐๙๓, ๐-๘๒๗๑-๕๑๒๕-๕